

תוכנית הקורס ורשימת קריאה לקורס

סמסטר 1 שנה 2024

בית ספר: בית ספר ברוך איבצ'ר לפסיכולוגיה M.A.

מיומנויות יעוץ והנחיה חלק א'

מרצים/ות:

גב' ורד בר vbar@runi.ac.il

עוזרי/ות הוראה:

גב' ורד בר vbar@runi.ac.il

מספר הקורס:	81050	סוג הקורס:	סדנה	שעות שבועיות:	2	נקודות זכות:	2
דרישות הקורס:	עבודה מסכמת	קוד קבוצה:	241810502	שפת לימוד:	עברית		

נושאי הקורס

עבודת הפסיכולוג החברתי מתמקדת בהבנת החברה המורכבת מהתארגנויות שונות של פרטים בקבוצות, צוותים וארגונים. מכיון שכל התארגנות מורכבת מפרטים, הפסיכולוג החברתי צריך להיות מסוגל להבין, לאבחן ולעבוד עם כמה מוקדים בו זמנית: מערכות היחסים והתפקידים בקבוצה, התהליכים הפסיכודינמיים בתוך הקבוצה, יחסים בין הקבוצה לקבוצות אחרות, בין הקבוצה לארגון, ומערכת יחסי הגומלין בין הפרט לקבוצה ובין הקבוצה לפרט. כל זאת תוך העמקת יכולת הרפלקציה האישית שמחדדת את יכולת האינטרוספקציה והמודעות העצמית של היועץ.

הקורס יהווה "מעבדה" התנסותית לרכישת מיומנויות לעבודת הפסיכולוג החברתי. חלק מהשיעורים יתמקדו בתרגול תוך שימוש במשחקי תפקיד וסימולציות מדמי "שטח" וחלקם יקנו תיאוריות ומודלים

להבנה ולעבודה עם קבוצות וארגונים.

עיבוד והמשגת התהליכים ייעשה תוך שימוש במודלים ותיאוריות רלוונטיות.

סמסטר א' – בניית קבוצה

תהליך הלמידה בסמסטר א' יוקדש להיכרות וללמידה תיאורטית אודות קבוצות כמו גם להיכרות והתנסות במגוון מיומנויות הנדרשות לעבודת מנחה (כדוג' התבוננות רפלקסיבית, הקשבה, שיקוף, פרשנות, מתן משוב, אבחון תהליכים קבוצתיים). סמסטר זה יקנה רקע תיאורטי, הבנה והקנייה של מושגי יסוד על קבוצות לקראת ההתנסות ההנחייתית בסמסטר ב.

סמסטר ב' – הנחיית קבוצה

תהליך הלמידה בסמסטר ב' יוקדש להתנסות בהנחיית הקבוצה, וללמידה מתוך ההתנסות. סמסטר זה יוקדש להבנת תהליכים ברמת הקבוצה כשלם והתייחסות לרמה זו בעבודת המנחה.

*חשוב לציין שהקורס מתוכנן להתקיים פנים מול פנים. עם זאת, לאור המצב, הרגולציות והאפשרות שהקבוצה תתנהל בחלקה במתכונת וירטואלית, יוקדש זמן לבחינת המשמעויות של הנחיית קבוצות וירטואלית ועל המאפיינים הייחודיים הנוגעים לפסיכולוגיה של קבוצה וירטואלית.

מטרות הקורס

מטרת הקורס הינה ללמד ולהכשיר את הפסיכולוג החברתי לעבודה מיטבית עם קבוצות וצוותים בתוך אקוסיסטם ארגוני, תוך הבנה של כל יחסי הכוחות במערכת ומטריצת הקשרים הבינאישיים בתוך הקבוצה, כולל מערכת היחסים בינו לבין הקבוצה ובין הקבוצה לעולם בחוץ. הלמידה תכלול הקניית ידע ותיאוריות, רכישת כלים ומיומנויות הנוגעים לעבודת מנחה הקבוצה, ולמידה התנסותית. זו תתבצע דרך התנסות בחיי קבוצה וניתוח תהליכים קבוצתיים, העמקת המודעות העצמית ופיתוח תפיסת תפקיד אישית והתנסות בהנחיית קבוצה בסמסטר ב'.

מבנה ציון הקורס

מבנה הציון בסמסטר א':

1. עבודה מסכמת בתום הסמסטר (80%)

2. הגשת שתי רפלקציות (20%)

מהי "השתתפות פעילה"?

• אשיתוף בידע ובתובנות מתוך ניסיונכם

ביכולת לרפקלציה אדאפטיבית

ניכולת לגילוי עצמי

- ד.תרומה לקורס/לקבוצה על ידי העלאת שאלות, רעיונות, הצעות
-
- הפתיחות ללמידה ולרעיונות- מוכנות לחקור את "עצמי" ואת הקשרים בינאישיים והקבוצתיים שלי ושל אחרים.
-
- ולקייח אחריות אישית על תהליך הלמידה וההתפתחות לאורך השנה בקורס.

מכתבי רפלקציה:

עליכם להגיש שני מכתבי רפלקציה לאורך הסמסטר. הרפלקציה יכולה להיכתב בעקבות איזה מפגש שתבחרו. במסגרת זאת ניתן להרחיב לגבי רגע מסוים במהלך המפגש שמצאתם כמשמעותי או חשוב עבורכם; אודות רגשות ותחושות שהתעוררו בכם בעקבות אירוע או דבר מה שנאמר במהלך המפגש, או בעקבות המפגש כולו. ניתן להרחיב לגבי נושא מסוים ששב וחזר במהלך המפגש תוך ניסיון לתעד ולהבין את המופעים השונים של הנושא. את המכתבים הרפלקסיביים יש להגיש למייל של המרצה ביום שני שמיד לאחר המפגש עליו בחרתם לערוך את הרפלקציה. כתיבת המכתבים נועדה לשרת אתכם כחלק מפיתוח המיומנות ההנחייתית. חשוב לציין כי אין ציונים על הרפלקציות (מלבד עובר/לא עובר). אני אוספת אותם במהלך הסמסטר כדי להקפיד על המסגרת אך אני לא בדברים רק בסוף, בפידבק אותו אכתוב לכם במטלה המסכמת.

שעות קבלת מרצה

על פי תאום מראש

רשימת קריאה

קריאה

נושא

רוזנסון, נ. ונתן, ל. (1997). קבוצה מה? בתוך נ. רוזנסון ול. נתן (עורכים), הנחיית קבוצות – מקראה. ירושלים: הוצאת מרכז

ציפורי לחינוך קהילתי. החברה למתנ"סים. עמודים 11-30

יאלום, א. (2006). טיפול קבוצתי, תיאוריה ומעשה. ירושלים: כנרת בית הוצאה לאור, האוניברסיטה העברית –

פרקים 2.4.5.6

הכרות- בניית קבוצה

המשך הכרות -הקדמה לתהליכים פסיכודינמיים

יאלום, א. (2006). טיפול קבוצתי, תיאוריה ומעשה. ירושלים: כנרת בית הוצאה

Whitaker, D. S. (2003). Using groups to help people. Routledge.

יאלום, א. ולשץ, מ. (2006). טיפול קבוצתי תאוריה ומעשה. ירושלים: כנרת
הוצאה לאור. בתוך פרק 6: המטפל: לעבוד עם הכאן ועכשיו (עמ' 154-208).

הרצאת מבוא- ביון ופוקס

Foulkes, S.H., (1964) Therapeutic group analysis, London, George Allen
and Unwin.

(Rioch, N.J. 1997 עבודתו של ווילפרד ביון על קבוצות. מתוך: מקראת הנחיית
קבוצות. עמ' 101-114, בעריכת נ. רוזנוסר ול. נתן, הוצאת מרכז ציפורי.

הקבוצה כשלם: (Wells, L.J. 1997) פרספקטיבה סוציו-אנליטית על יחסים בין-
אישיים וקבוצתיים. מתוך: מקראת הנחיית קבוצות. עמ' 100-175, בעריכת נ.
רוזנוסר ול. נתן, הוצאת מרכז ציפורי

וינברג, ח. (2008). הלא מודע החברתי. שיחות, כרך כ"ב, 2, עמ' 149-156

המשך הכרות-
קריאה דינאמית
של קבוצה
עובדת:

Douglas, T. (1983). Groups: Understanding people gathered
together (Vol. 245). Taylor & Francis

הקבוצה כשלם,
תהליכים לא
מודעים בקבוצה

הנחות יסוד
בסיסיות – ביון

רוזנוסר, נ., נתן, ל. (1997). (עורכים). הנחיית קבוצות. ירושלים: הוצאת מרכז
ציפורי. פרק 5 (עמוד 101)

הקבוצה
כמטריקס - פוקס

בירן, ח. (1997). ניתוח יחסי מנחה-קבוצה ומהלך התפתחות הקבוצה לפי
מודלים תיאורטיים של יחסי אובייקט. בתוך: נ. רוזנוסר, ול. נתן (עורכים),
הנחיית קבוצות - מקראה (עמ' 218-201). המרכז לחינוך קהילתי על-שם חיים
ציפורי.

I

רוזנוסר, נ., נתן, ל. (1997). (עורכים). הנחיית קבוצות. ירושלים: הוצאת מרכז
ציפורי.

המשך הכרות-
קריאה דינאמית
של קבוצה

פרק 9: מודל התפתחותי של טיפול קבוצתי קצר מועד (עמ' 187-

(200).

Bennis, W. G., & Shepard, H. A. (1956). A theory of group development. *Human relations*, 9(4), 415-437.

עובדת:

Tuckman, B. W. (1965). Developmental sequence in small groups. *Psychological bulletin*, 63(6), 384.

הקבוצה כשלם ,
תהליכים לא
מודעים בקבוצה

הנחות יסוד
בסיסיות – ביון

MacKenzie, K. R., & Livesley, W. J. (1983). A developmental model for brief group therapy. *Advances in group psychotherapy: Integrating research and practice*, 101-116

הקבוצה
כמטריקס - פוקס

רוזנוסר, נ., נתן, ל. (1997). (עורכים). הנחיית קבוצות. ירושלים: הוצאת מרכז ציפורי.

פרק 9: מודל התפתחותי של טיפול קבוצתי קצר מועד (עמ' 187-200).

Bennis, W. G., & Shepard, H. A. (1956). A theory of group development. *Human relations*, 9(4), 415-437.

מודלים לתהליך
התפתחות של
קבוצה

Tuckman, B. W. (1965). Developmental sequence in small groups. *Psychological bulletin*, 63(6), 384.

MacKenzie, K. R., & Livesley, W. J. (1983). A developmental model for brief group therapy. *Advances in group psychotherapy: Integrating research and practice*, 101-116

ליבסלי ו. ומקנזי. ר. (1983). תפקידי חברתיים בקבוצת פסיכותרפיה. בתוך רוזנוסר, נ., נתן, ל. (1997). (עורכים). הנחיית קבוצות - מקראה. ירושלים: הוצאת מרכז ציפורי לחינוך קהילתי. החברה למתנ"סים. (פרק 11, עמודים 221-238)

תפקידים
בקבוצה

רוזנווסר, נ. ונתן, ל. (1997). (עורכים). הנחיית קבוצות: מקראה. ירושלים: מרכז
ציפורי. פרק 14: מנחה הקבוצה (עמ' 299-311).

מנחה הקבוצה

בירן, ח. (1997). ניתוח יחסי מנחה-קבוצה ומהלך התפתחות הקבוצה לפי
מודלים תיאורטיים של יחסי אובייקט. בתוך: נ. רוזנווסר, ול. נתן (עורכים),
הנחיית קבוצות - מקראה (עמ' 218-201). המרכז לחינוך קהילתי על-שם חיים
ציפורי.

יאלום, א. ולשץ, מ. (2006). טיפול קבוצתי תאוריה ומעשה. ירושלים: כנרת
הוצאה לאור. בתוך פרק 6: המטפל: לעבוד עם הכאן ועכשיו (עמ' 154-208).

תוכן ותהליך

McCormick and White: "Using Oneself as Instrument," pp. 49- 62

פרנץ, ר. וסימפסון, פ. (1999). עבודתנו הטובה ביותר מתרחשת כאשר איננו
יודעים את אשר אנו עושים. תרגום: דנה שוורץ ואמיר קופרשטט. אנליזה
ארגונית, גיליון 7, עמ' 13-20.

מיומנויות ליעוץ
ולהנחיה- קבוצות
וארגונים

זיו, י. ובהרב, י. (2001). מסע קבוצתי. תל-אביב, ישראל: הוצאת גל.

פרק 9: תפקידים פסיכולוגים בקבוצה (עמ' 141-124)

יאלום, א., ולשץ, מ. (2006). טיפול קבוצתי: תאוריה ומעשה. ירושלים: כנרת
הוצאה לאור.

פרק 13: חברי קבוצה בעייתיים (עמ' 388-422).

טיפול בהתנגדויות

רוזנווסר, נ., נתן, ל. (1997). (עורכים). הנחיית קבוצות. ירושלים: הוצאת מרכז
ציפורי.

פרק 11: תפקידים חברתיים בקבוצות פסיכותרפיה (עמ' 221-237).

Nitsun, M. (1991). The anti- group: Destructive forces in the group
and their therapeutic potential. *Group Analysis*, 24, 7- 20.

Berman, A. and M. Berger (2000). "The Division into Us and Them as
a Universal Social Structure." *Mind and Human Interaction* **11**: 53-72.

תהליכים
פתולוגיים
בקבוצות

תתכן נמישות בסדר לימוד הנושאים בהתאם לשלבי התפתחות וצרכי הקבוצה
מצגות יועלו לאתר להשלמת קריאה לפני חלק מהשיעורים
תכני סמסטר ב יעלו בהמשך- כאמור סמסטר ב יעסוק בתהליכים פסיכודינמיים והתפתחותיים של
קבוצות גדולות: ארגונים, חברות, מדינות, קהילות
ספרים:

שקדי אשר: "מילים המנסות לנגעת- "מחקר איכותני תיאוריה וישום – ספר זה בספרייה בשלושה עותקים (ראי מס' מדף 300.72 שקד) + גישה לספר אלקטרוני (כותר)

"אלום ארווין": טיפול קבוצתי-תיאוריה ומעשה - ספר זה בספרייה בשלושה עותקים (ראי מס' מדף 616.89152 ילו)

רזנוסר נאוה: הנחיית קבוצות –מקראה ספר זה בספרייה בשלושה עותקים (ראי מס' מדף 302.14 הנח)

בר ורד: "הפיצול השלם- דיסוציאציות שפירות בקבוצות ובארגונים": (2021), רסלינג. קיימים שני עותקים בספריה